

'SEA' ประเมินผลกระทบต่อทุกมิติ ทางออกชัดแย่งสร้างโรงไฟฟ้า

SPECIAL

REPORT

5

■ จีระพงษ์ ประเสริฐพลกรัง

K

หนึ่งในเงื่อนไขที่ “ศิริ จีระพงษ์พันธ์ รว.พลังงาน” ทำ “เอ็มไอยู” กับกลุ่มผู้ชุมนุม

เครื่องข่ายคนสงขลา-ปัตตานีไม่เอาโรงไฟฟ้าถ่านหิน จนยุติการชุมนุม คือ ให้กระทรวงพลังงานจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ หรือ เอสอีเอ (SEA : Strategic Environmental Assessment)

เพื่อศึกษาว่าพื้นที่จังหวัดกระบี่และอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา มีความเหมาะสมในการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินหรือไม่ โดยมีเงื่อนไขให้ทำเอสอีเอเสร็จสิ้นภายในเวลา 9 เดือน ต้องมีนักวิชาการที่เป็นกลาง และเป็นที่ยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย

แนวคิดของเอสอีเอเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2513 ในสหรัฐอเมริกา จากนั้นหลายประเทศที่พัฒนาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ ส่วนประเทศไทยเริ่มใช้เอสอีเอมาแล้วกว่า 10 ปีที่ผ่านมา เคยมีการแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” ภายใต้ “คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติ” เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2548 มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายละเอียดแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2549 ยังถูกเขียนใน แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี 2550-2554 และ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ฉบับที่ 10 (ปี 2550-2554) ระบุถึงบทบาทภาครัฐในการผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

เอสอีเอ เป็นกลไกการทำรายงานที่มีความยืดหยุ่นไม่มีรูปแบบชัดเจน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและวัตถุประสงค์ของการนำเอสอีเอไปใช้ แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ “ต้องทำตั้งแต่ก่อนการทํานโยบาย” มีกระบวนการประเมินผลกระทบทั้งแง่บวก-แง่ลบในทุกมิติทั้งสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในพื้นที่ ดึงการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการทำ SEA

**โรงไฟฟ้า
ท่าหิน**

1. ออกประกาศผู้รับพิชชอบ

<p>2. รายงานเบื้องต้น</p> <p> ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม-วัตถุประสงค์นโยบาย</p> <p> ออกแบบกระบวนการการทำ SEA</p> <p> การคัดกรองข้อมูล-กำหนดพื้นที่/เวลา</p>	<p>3. รายงานฉบับกลาง</p> <p> นำรายงานเบื้องต้นพิจารณาซ้ำ</p> <p> รวมข้อมูลเพิ่มเติม</p> <p> วิเคราะห์ประเด็นปัญหา</p> <p> นำเสนอทางเลือกที่เหมาะสม</p>	<p>4. รายงานฉบับสมบูรณ์</p> <p> สรุปข้อเสนอ/ทางเลือก-ประเมินขั้นสุดท้าย</p> <p> กำหนดมาตรการติดตาม-ตรวจสอบ</p> <p> ออกรายงานฉบับสมบูรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ทั้งหมดภายในเวลา 9 เดือน ● ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/สาธารณะมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
--	---	--

ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ
สาธารณะทุกขั้นตอน นำไปสู่ผล
รายงานที่ถูกใช้ประกอบการตัดสินใจ
ของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ
ว่าจะทำนโยบายนี้ต่อหรือไม่
ประเทศไทยมีการทำเอส

อีเอแล้วหลายโครงการ เช่น ศึกษา
เขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ
จังหวัดเชียงราย เมื่อปี 2548
ศึกษาโครงการการจัดการน้ำใน
ลุ่มน้ำยม เมื่อเดือนมิถุนายน
2550 ศึกษาในพื้นที่จังหวัดชาย

แดนทะเลภาคใต้ สุราษฎร์ธานี
นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา
และภูเก็ต และการศึกษาโครง
การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับ
ยุทธศาสตร์เบื้องต้นเพื่อการ
บริหารจัดการทรัพยากร(แร่ตะกั่ว

สังกะสี) อ.ทองพูนภูมิ จ.กาญจนบุรี
เมื่อเดือนมิถุนายน 2552

ตัวอย่างรายงานเอสอีเอ
การจัดการน้ำในลุ่มน้ำยม ขณะ
นั้นผลรายงานมี 4 ทางเลือก

1. มีการพัฒนาเฉพาะ
มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและ
การปรับปรุงประสิทธิภาพการ
ชลประทาน

2. มีการพัฒนาในมาตรการ
ไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและมาตรการใช้
สิ่งก่อสร้างการพัฒนาแหล่งน้ำ
ขนาดกลาง ทั้งอ่างเก็บน้ำและ
ฝาย/ประตูระบายน้ำตามลำน้ำ
ยม รวมถึงการพัฒนาและจัดสรร
น้ำโครงการขนาดเล็กในพื้นที่
ประสบภัยแล้งซ้ำซาก

3. มีการพัฒนาในมาตร

การไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและมาตรการ
ใช้สิ่งก่อสร้าง ทั้งโครงการพัฒนา
แหล่งน้ำขนาดกลางและแหล่งน้ำ
ขนาดใหญ่ ได้แก่ เขื่อนแม่น้ำยม

มีกระบวนการ
ประเมินผลกระทบ
กึ่งแม่บวก-แม่ลบ
ในทุกรายละเอียด
กึ่งสิ่งแวดล้อม
สังคม เศรษฐกิจ

และเขื่อนแม่น้ำยมตอนบน

และ 4. มีการพัฒนาใน
มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและ
มาตรการใช้สิ่งก่อสร้างทั้งการ
พัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและ
แหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ เขื่อน
แก่งเสือเต้น

การศึกษาได้ระบุว่า
ทางเลือกการพัฒนาโครงการ
ตามข้อ 4 เป็นทางเลือกที่มี
ศักยภาพมากที่สุด โดยมีความ
ยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น
เดียวกับทางเลือกที่ 1, 2 และ 3
ในด้านความยั่งยืนทางด้าน
เศรษฐกิจ ทางเลือกที่ 4 จะให้
ผลประโยชน์สุทธิมากกว่าทาง
เลือกที่ 3 และทางเลือกที่ 2 ตาม
ลำดับ

ซึ่งเอสอีเอ โครงการนี้
ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำยมตอน
บนและลุ่มน้ำยมตอนล่าง 9
จังหวัด ได้แก่ พะเยา ลำปาง
น่าน แพร่ สุโขทัย พิษณุโลก
พิจิตร กำแพงเพชร และนครสวรรค์
ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำยมทั้ง 11
ลุ่มน้ำ 161 ตำบล 31 อำเภอ มี
ผู้เข้าร่วมประชุม 6,313 คน

มีการประชุมร่วมกันทั้ง
หมด 9 ครั้ง ■

▲ **แนะรัฐบาลให้กฟผ.ทำตาม SEA**

นายประสิทธิ์ชัย หนูนวน ผู้ประสานงานเครือข่ายปกป้องอันดามันจากถ่านหิน กล่าวว่า ยอมรับการทำเอสอีเอมากกว่าการทำอีไอเอ (ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม) หากผลออกมาอย่างไรก็ยอมรับ เพราะเชื่อมั่นว่าการทำเอสอีเอคืองานวิชาการ เป็นการศึกษาเชิงศักยภาพของพื้นที่ ที่คูมิตติเศรษฐกิจศาสตร์ สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต แต่เสนอให้รัฐบาลออกประกาศให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หรือ กระทรวงพลังงาน นำรายงานเอสอีเอไปบังคับใช้ เพื่อยุติโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหิน หากผลเอสอีเอออกมาว่าไม่ควรสร้าง

ด้าน ผศ.ดร.ดลเดช ตั้งตระการพงษ์ กรรมการฝ่ายวิชาการ สมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม ให้สัมภาษณ์

กับ “ฐานเศรษฐกิจ” ว่า เห็นด้วยที่รัฐบาลจัดให้มีการทำรายงานผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ หรือ เอสอีเอ (SEA) ในการทำโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินจังหวัดกระบี่และอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เพราะมีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับกว่าการทำรายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ ที่จุดเริ่มต้นต่างกัน อีไอเอ คือการทำรายงานในโครงการที่จะทำ เพื่อให้มีผลกระทบน้อยที่สุด แต่ เอสอีเอ คือ การทำรายงานเพื่อนำมาตัดสินใจ มีหลายทางเลือกว่าจะทำหรือไม่ทำก็ได้ และนอกจากความเป็นสากลของเอสอีเอจะเป็นที่ยอมรับแล้ว การทำเอสอีเอถูกระบุเป็นหนึ่งในเงื่อนไขการกู้เงินจากธนาคารโลกด้วย หากโครงการใดมีความประสงค์จะกู้เงินจากธนาคารโลก ก็ต้องมีการทำเอสอีเอเพื่อให้เข้าเงื่อนไข

“ด้วยการนำยุทธศาสตร์

ใหญ่มาทาง อาจจะเป็นยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์ภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์อันดามัน ยุทธศาสตร์ภาคใต้ ยุทธศาสตร์จังหวัดกระบี่เอามากางดูว่า ในยุทธศาสตร์จะมีโครงการอะไรบ้างแหล่งท่องเที่ยว สร้างถนน สร้างรถไฟฟ้า อะไรตรงไหน มีความจำเป็นอย่างไรในการมีโรงไฟฟ้าเพิ่ม ถ้ามีจะเป็นอย่างไร หรือเอาโครงการทั้งหมดมาดูทั้งหมด แล้วโครงการโรงไฟฟ้าคือหนึ่งในนั้น จะได้เห็นยุทธศาสตร์ทั้งภาคว่าอะไรควรมีหรือไม่ควรมี”

ผศ.ดร.ดลเดช กล่าวอีกว่า เมื่อได้รายงานเอสอีเอแล้ว จากนั้นคำถามที่จะระบุในรายงานจะระบุ “จะดำเนินโครงการหรือไม่” ซึ่งขั้นตอนนี้รัฐบาลจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะทำอะไรต่อ ■